

3. Закон України «Про туризм». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
4. Закон України «Про курорти». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>
5. Інклюзивний реабілітаційний туризм – розвиток нового виду реабілітації осіб з інвалідністю в Україні. URL:
<http://www.nuos.edu.ua/upload/iblock/a2a/Інклюзивний%20туризм.pdf>

Островський І. А., кандидат економічних наук, доцент,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

ДИСБАЛАНСИ РИНКУ ПРАЦІ: ЕКЗОГЕННІ ТА ЕНДОГЕННІ ЧИННИКИ ТА НАСЛІДКИ

Нестабільна зайнятість у сучасних умовах може розглядатися в еволюційному контексті як процес руйнування соціального контракту середини ХХ століття, заснованого на довгостроковій зайнятості, соціальним страхуванні й пенсійним забезпеченні за допомогою комбінації державних і приватних пільг.

Дисбаланс на ринку праці, пов'язаний із пропозицією випускників і попитом роботодавців на людський капітал, приводить до горизонтальної (працевлаштування на роботу, не пов'язану з областю навчання) і вертикальної (надлишкова освіта) невідповідності робочих місць серед випускників університетів.

Причини дисбалансу на ринку праці носять системний характер і повинні розглядатися у зв'язку із процесами інституціональних і технологічних змін, а також певної соціально-економічної політики. Процеси, що приводять до дисбалансів на ринку праці, мають значну інерційну природу. Наприклад, зміна інститутів або впровадження заходів економічної політики проявляються як дисбаланси через значні тимчасові інтервали.

Процеси, пов'язані із зайнятістю й станом ринку праці, мають екзогенну й ендогенну природу. Ендогенні процеси пов'язані переважно з ринковими й поведінковими факторами, а також укоріненими соціальними цінностями й інститутами. Екзогенні – це більш динамічні процеси, які визначаються економічною політикою й зовнішніми шоками, насамперед, пандемічним. Нестійкість ринку праці в короткостроковому періоді багато в чому пов'язана з екзогенними факторами. Невдала економічна політика може мати й більш тривалі наслідки, якщо внаслідок її проведення змінюється інституціональна структура економіки.

В українських умовах ринкові відносини не можна вважати вкоріненими, і тому інститути, особливо неформальні, сильно далекі від ефективних ринкових ідеалів. Українські ринки праці також піддані викривленням з боку неформальних інститутів, локальних монопсоній і олигопсоній часто з боку державних або пов'язаних з ними структур, а також характеризуються відносною

нерозвиненістю у порівнянні з розвиненими країнами малого й середнього підприємництва, що гнучко реагує на ринкові зміни. Тому при аналізі нестабільності зайнятості необхідно враховувати українські економічні й інституціональні особливості.

Із часу кризи 2008–2009 рр. економісти поглибили своє розуміння довгострокового збитку у зв'язку з початком кар'єри в умовах рецесії. Традиційно вчені вважали економічні підйоми й спади тимчасовим явищем. Однак результати аналізу широких наборів перехресних і динамічних даних із усього миру свідчать про стійкі наслідки спадів для тих, хто виходить на ринок праці під час рецесії.

З'ясувалося, що ті, хто по нещасливому збігу обставин почали кар'єру під час рецесії, мали більш низький дохід протягом 10–15 років після закінчення навчання або довше. Серед менш освічених працівників спостерігаються більш тривалі періоди відсутності роботи й тимчасового збільшення показників бідності. Більш високоосвічені працівники влаштовуються на роботу до роботодавців з більш низькою оплатою праці й потім частково виправляють своє положення, переходячи до роботодавців, що пропонують кращі умови. Дослідження також показали, що представники цієї групи частіше мають більш низьку самооцінку, роблять більше злочинів і більш схильні не довіряти уряду.

Підсумки кар'єрного старту в умовах рецесії не обмежуються рівнем доходів, розміром заробітної плати і якістю робочих місць. Дослідники встановили широкий спектр інших наслідків для соціально-економічного положення й навіть стану здоров'я. Ці наслідки, у свою чергу, можуть впливати на продуктивність працівника, підсилюючи первісний вплив на дохід.

Більш низькі доходи фізичних осіб означають більш низькі сімейні доходи, більш високий рівень бідності і скорочення мотивів укладання шлюбу.

Встановлено, що рівень смертності серед осіб, що виходять на ринок праці в період рецесії, починає зростати з досягненням 40–45 років. Підвищення рівня безробіття на 3,9 % у період рецесії 1982 року призвело до зниження очікуваної тривалості життя на 5,9–8,9 місяців. За оцінками експертів МВФ, очікувана тривалість життя для групи осіб, що вступили до ринку праці в 2020 році та зіштовхнулися з рівнем безробіття майже у два рази вище цього показника, скоротиться на 1–1,5 року [2, с. 18].

Пандемічний шок прискорює прекарізацію зайнятості. Широке поширення досліджень прекаріату пов'язане з великою соціально-економічною значимістю й міждисциплінарним охопленням даної проблематики. Нестабільність зайнятості може розглядатися в контексті дисфункцій ринку праці, а також у зв'язку зі зміною інституціональної структури економіки. Відбувся глобальний відхід від моделі наймання працівників на стабільні робочі місця із традиційними відносинами між роботодавцем і працівником.

Список використаних джерел

1. Тютюнникова С. В., Романіка Т. К. Нестійка зайнятість молоді в умовах панування цифрової економіки. *Молодий вчений*. 2019. № 5. С. 246–250.

URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5/54.pdf> (дата звернення: 23.04.2021).

2. Швандт Г., Вахтер фон Т. Длинная тень неудачного старта. *Финансы и развитие*. 2020. Декабрь С. 16–18.

3. Шевченко В. Ю. Економічні шоки пандемії: основні види та наслідки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Випуск 56. С. 21–27.

Радіонова Л. О., кандидат філософських наук, доцент,
Маліченко І. В., студентка Навчально-наукового інституту
економіки і менеджменту,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова, Україна*

ДО ПИТАННЯ ПРО УРБАНІСТИКУ В УКРАЇНІ

Слово «урбаністика» набуло популярності в Україні протягом останніх 10 років. Його використовують на позначення специфічного підходу до вивчення, планування і творення міст, який приділяє особливу увагу взаємодії міських мешканців зі збудованим середовищем.

У пострадянському контексті урбаністика як діяльність, спрямована на зміни в місті і його просторі, на протигагу традиційним підходам, використовує більше напрацювань соціальних наук, міждисциплінарності і західних практик. Англійською це слово перекладають чи то як «urbanism», чи то як «urbanistics», чи то ще якимось по-іншому: знайти буквальный переклад не завжди просто через багатозначність трактувань і особливі відтінки, яких термін набув у різних мовах, культурах і країнах.

Поширення «урбаністики» пов'язане з діяльністю антизабудовних і велосипедних ініціатив. 2007 року була заснована Асоціація велосипедистів Києва, яка почала працювати над створенням у місті велосипедної інфраструктури. Того ж року виникла ініціатива «Збережи старий Київ», що боролася проти будівництва на Пейзажній алеї і в кількох інших місцях, але через внутрішні ідеологічні суперечки згодом припинила діяльність.

На початку 2010-х років у Києві відбувся масштабний протест проти перетворення Гостинного двору на торговий центр, в Одесі – кампанія «Генеральний протест» проти ухвалення нового генплану, а в Харкові – рух «Зелений фронт» проти вирубування дерев у Парку Горького. Наприклад, Департамент містобудування і архітектури КМДА привозив в Україну колишнього мера Боготи Енріке Пеньялосу [1].

Розвиток урбаністики в Україні пов'язаний з діяльністю німецьких фондів. З 2008 року в Києві діє Представництво Фонду імені Гайнріха Бьоля, пов'язаного з німецькою партією Зелених. В рамках програми «Сприяння демократії» Представництво підтримало багато урбаністичних проєктів і подій, включно з виданням кількох випусків збірки «Урбаністичні студії». 2009 року у Львові почався спільний проєкт Інтегрованого розвитку центральної частини